

Utdanning som verktøy mot ungt utenforskap

Vedtatt på årsmøtet 18. januar 2026

I dag ser vi at mange unge i Troms ikke er under utdanning, i arbeid eller mottar støtte fra NAV. Dette er ungdom i sin beste alder som av ulike grunner har falt utenfor samfunnet, og har store konsekvenser for ungdommen selv, for familien og for samfunnet som helhet.

Det er mange veier inn i et utenforskap. For noen handler det om psykiske helseutfordringer, for andre om lav mestringsfølelse eller manglende tilhørighet til skole og arbeidsliv. Felles for mange er likevel at de ikke har fullført videregående opplæring.

Troms Høyre mener utdanning er det viktigste verktøyet vi har for å forebygge og redusere ungt utenforskap. Hovedmålet må være å hjelpe flere til å fullføre videregående opplæring, også når den ordinære skolehverdagen ikke fungerer. Det betyr at vi må tørre å tenke nytt om opplæringsarenaer, organisering og oppfølging, samtidig som vi stiller tydelige forventninger og gir ungdom reelle muligheter til mestring og progresjon. Troms Høyre mener derfor at utdanningssystemet må være fleksibelt nok til å møte ulike behov og livssituasjoner. Utenforskap bekjempes best når skole, helse, NAV og arbeidslivet jobber sammen. Det er derfor viktig at vi ser på flere, helhetlige og fleksible løsninger, ikke bare enkelttiltak.

Ny Moen videregående skole

Etableringen av et nytt videregående tilbud på Moen er av stor betydning for den helhetlige løsningen for ungdom. Stiftelsen Videreskolene har uttrykt sitt ønske om å etablere en videregående skole for ungdom som har falt utenfor ordinær opplæring, og som trenger en alternativ vei for å fullføre den videregående opplæringen sin. Skolen er planlagt som et tilbud for inntil 188 elever fra hele Nord-Norge, med både opplæringsarena og internat, noe som gir rom for kontinuerlig oppfølging og veiledning.

Formålet med skolen er å nå de ungdommene i Troms som allerede har falt fra, og som av ulike årsaker ikke har funnet sin mulighet i det ordinære skolesystemet. Erfaringer fra tilsvarende skoler sør i landet viser at gjennomsnittsalderen på elevene er 22 år. Dette er altså ikke et tilbud som konkurrerer med den ordinære videregående skolen, men et supplement rettet mot ungdom som trenger en ny sjanse. Skolen vil være tilpasset ungdom med sammensatte behov og lærevansker, og gi dem mulighet til å fullføre utdanningen og bli en del av arbeids- og samfunnslivet.

Troms Høyre mener dette er et unikt og nødvendig tilbud som kan bidra til å hjelpe både ungdom og familier, samtidig som det svarer på en tydelig samfunnsutfordring. I dag finnes det ikke tilsvarende tilbud nord for Trondheim, og mange unge i nord må reise langt hjemmefra for å få denne typen oppfølging. Troms Høyre mener behovet og etterspørselen er til stede også i de nordligste fylkene, og at Troms bør ta en aktiv rolle i å utvikle løsninger som motvirker ungt utenforskap.

Flere fleksible utdanningsløp

Utdanning er et av våre viktigste virkemidler for å forebygge og bekjempe ungt utenforskap. For unge som står utenfor skole og arbeid, trengs et utdanningssystem som er fleksibelt, inkluderende og i stand til å møte ulike livssituasjoner og behov. For Troms Høyre er det et grunnleggende prinsipp at skolen skal tilpasse seg eleven, og ikke omvendt.

Nord-Norge er regionen med størst andel udekket kompetansebehov, samtidig som nesten 3000 unge mellom 15 og 29 år står utenfor jobb og utdanning i Troms. Problemet er derfor i mindre grad at vi mangler folk, men heller at vi ikke evner å utnytte arbeidskraftreserven, særlig blant unge. For mange opplever dagens utdanningsløp som for rigide, lite tilpasset eller vanskelig å kombinere med helseutfordringer, livssituasjon eller behov for praktisk læring. Resultatet er omvalg, frafall og varig utenforskap.

Troms Høyre vil derfor redusere frafall og omvalg ved å legge til rette for flere fleksible utdanningsløp, bedre veiledning og tettere kobling mellom skole og arbeidsliv. Ungdom må få mulighet til å fullføre videregående opplæring i sitt eget tempo og på en måte som gir formell kompetanse og en vei inn i arbeid.

Troms Høyre vil:

- Styrke innsatsen mot ungt utenforskap gjennom fleksible utdanningsløp og søkelys på fullføring av videregående opplæring.
- Være en forkjemper for etableringen av Moen videregående skole i Målselv.
- I større grad enn i dag tilrettelegge for at elever kan dele opp og ta utdanningsløpet sitt over flere år.
- Jobbe for at færre unge gjør omvalg av utdanningsløpet, blant annet gjennom å styrke utdanningsrådgivningen i ungdomsskolene og samarbeide med aktører i arbeidslivet om å belyse karriere- og utdanningsmuligheter.
- Ha en tilbudsstruktur som gir ungdom reelle valgmuligheter samtidig som arbeidslivets behov for kompetanse blir ivaretatt.
- Styrke fylkeskommunens karriereveiledning og gjøre den mere synlig.
- Sørge for flerfaglig kompetanse og en tilgjengelig skolehelsetjeneste på alle de videregående skolene i Troms.
- Styrke fleksible opplæringstilbud slik som bedriftsmodellen, vekslingsmodellen, Menn i helse, Prepp og eksamensforberedende kurs.
- Gjøre det enklere å formalisere kompetansen med å utvide ordninger slik som fagbrev på jobb og praksiskandidatordningen samt tillate å ta fagprøven på engelsk.